

Megújulóban egy patinás színházépület

Sok pécsi arcot láthattunk a Szegedi Szabadtéri Játékok idei előadásain. Azoknak, akik a városban körülnézve elcsúsztak a Múzeum, a Tisza-part felé, bizonyára föltűnt, hogy a Nemzeti Színház épületének már csak egy részét borítják állványok, s hogy körülötte a deszkapalánk is mennyire „összehúzódt”. A külső festés utolsó simitásait végzik, s az immár 102 esztendőszínházépület keleti oldala új köntösben, teljes szépségében mutatkozik előttünk.

Megtudtam: az építők december 30-ra ígéri a színház műszaki átadás-átvételét. Ezt követi a technikai berendezések összehangolása, a beköltözködés. Érdekes azonosság: mind ez szinte napra készen meg-egyezik a pécsi színházfelújítás első ütemének, a Kamaraszínháznak az átadásával és birtokba vételével, amelynek munkálatairól nemrég beszámoltunk. Így az idei évad náluk is mostani helyükön, a filmszínházból átalakított Zenés Színházban és a Kisszínházban folyik, illetve fejeződik be.

Az épület jelenlegi állapotában is sejteti, mennyire impozáns része lesz környezetének, a Tisza-parti parkotány elején, a „nagy víz” után fölépült paloták szomszédságában. Ahol egyébként újabb középületek területén folynak átalakítási, illetve rekonstrukciós munkálatok egyidejűleg. Közvetlen szomszédságában, a volt KISZ-székházban a leendő szegedi körzeti rádióstúdió épületét; átellenben, a Dankó Pista-szobor mögött az évek óta lezárt Hungária Szállót újítják fel eredeti, századfordulós stílusában.

A színházban jó ütemben folynak a belsőépítészeti munkálatok. Itt nemes anyagokat is felhasználnak. Az előcsarnok oszlopait kubai szürke márvány, a falakat sokfelé sárga műmárvány borítja. Rekonstruálják a lépcsőfelfarok falán lévő gipsz futódszeker is, ezek hossza 2,5 kilométer. Felújították a nézőtér freskóit, a páholysorokat aranyfűstlemezborítás fedi. Elkészült a vasfüggöny, a szellőzés, a záporoztató berendezés; s az üzemi szárnyrész is — az öltözők, irodák, jelmeztárolók stb. —

Fellner és Helmer alkotása impozáns része lesz ismét a Tisza-parti palotasornak

Befejezés előtt a szegedi Nemzeti Színház felújítása

Fotó: Nagy László

szeptemberben építészeti műszaki átadásra készen állnak. Beszerelték az 56 lyukkártya-vezérlésű, diszkrétmozgatógépet, s még az idén befejeződik a forgószínpad és az emelhető-süllyeszhető zenekari árok kialakítása is.

A szegedi színházat egyébként a neves osztrák színházépítő cég, a Fellner és Helmer jellegzetes, a korábbi nagy korszakok formakincsét ötvöző stílusában újítják fel. (A cég egyébként szinte egyeduralgó volt a múlt század utolsó harmadának német és osztrák színházépítészetében.) Számos magyar színházat is építettek, mint a mai Blaha Lujza téren jó 20 éve lebontott, egykori Népszínházat (1875), a Vígszínházat (1896), a temesvári (1875), a fiúmei (1883), a kecskeméti (1896), a nagyváradi (1900) és a kolozsvári (1906) színházakat, a szegedin kívüli.

A szegedi városi színházat 1883-ban avatták fel. Alig két év múlva teljesen leégett, de helyreállították, és 1886 őszén (I) már ismét működhetett. 1979-ig ebben az épületben játszott a szegedi színház; tel-

jes felújítása csaknem száz év után kezdődött el. A munkálatok a felújítás első szakaszában vonatkozóan haladtak —, illetve nem haladtak —; 1983-tól viszont felgyorsultak.

Az eredeti szépségében rekonstruált és korszerűsített Szeged Nemzeti Színház előreláthatólag a 100 éve porig égett színház helyreállításának centenáriuma, 1986 őszén nyílik meg ismét a közönség számára. Nagyjából a följújtott pécsi Kamaraszínházal egy időszakban.

M. E.

Dr. Horváth Veronika, az anyanyelvi kézikönyv szerzője

Magyar nyelv és irodalom — Horvátországban

Nemrég jelent meg egy iskolai segédkönyv, amely célkitűzéseivel fogva kiemelkedik többi társa közül. A Horvátországi Magyarok Szövetsége adta ki *A magyar nyelv és irodalom tanítása* című tanári segédkönyvet. Szerzője dr. Horváth Veronika, a JPTÉ Tanárképző Karán az irodalomtudományi tanszék egyetemi adjunktusa. Ő volt az egyik szerzője az Anyanyelvápolás című tankönyvnek is, amely az 1-4. osztályok számára készült el 1979-ben.

Minden évben megjelennek nálunk a határon túli Baranyából a hallgatók —, mondja dr. Horváth Veronika —, akik különösen nagy feladatot vállalnak magukra. Hiszen nem egyszer rajtuk áll, hogy otthon folytatódhat-e a magyar nyelv oktatása vagy pedig szakember híján meg kell szüntetni. Különösen a szlovénvidékeken nagy jelentőségű a munkájuk. Gyakran egyedüli magyar tagjai a tantestületeknek, s egyben a szlovénmagyar nyelvének, kultúrájának, hagyományainak megőrzői és továbbadói. Rendszeresen tartottuk és tartjuk nekik a továbbképzéseket, s külön foglalkozunk azokkal a tanárokkal, akik Batinán, Hercegszöllősen, Vörösmarton, Várderőcön és másutt tanórán kívül tanítják a magyar nyelvet.

A szomszédos Szlovénia-Baranya területén a magyar anyanyelvi kultúra megtartásán és fejlesztésén igen sok fórum, intézmény és szakember munkálkodik. Példásképpen a kölcsönös kapcsolatok Baranya megyével. Dr. Horváth Veronika egy évtizede munkatársa ennek a programnak, amelynek egyik vezető személyisége, Merki Ferenc nemrég hunyt el mindkét közösség nagy fájdalmára.

Dr. Horváth Veronika így mutatja be az egyemest kiemléző két könyvet:

— Az Anyanyelvápolás című tankönyv az a forrás, amelyből magyar versek, pró-

zai művek, neves íróktól, költőktől származó olvasmányok által nyílik lehetőség az anyanyelv ápolására. A magyar művek mellett jugoszláv szerzők magyarra fordított írásai is szerepelnek a könyvben — a népek testvérisége, egymás iránti megbecsülése jegyében. A kézikönyv ezek feldolgozásához kíván segítséget adni a magyar anyanyelvű, alapfokú és általános oktatásban dolgozóknak, különösen azoknak a pedagógusoknak, akik horvát vagy szerb anyanyelvű togozaton tanítanak.

Ez az együttműködés eredményezte azután dr. Horváth Veronika publikációját a szabadkai Oktatás és Nevelés című lapban, valamint a HMSZ évkönyvében. És a kutatásokat, majd az elkészült tanulmányt is a pár éve elhunyt Baranyai Júliáról, a Drávászig és Horvátország szlovénmagyarorsága múltját, népi kincsét összegyűjtő, nálunk még mindig kevésbé ismert és elismerő kutatótól.

Dr. Horváth Veronika a JPTÉ TK irodalomtudományi tanszékén a 19. század második felének irodalomtörténetével foglalkozik, és kutatásokat folytat a 20. század pécsi irodalmában. A Janus Pannonius Társaságról írott tanulmányát a Levéltári Füzetekben publikálta, a Minerva Társaságról szóló az Irodalomtörténeti Közleményekben lát majd napvilágot. A nyáron jelenik meg egyetemi publikációjában Babits pécsi kapcsolatairól írott munkája, s kutatásokat folytat a pécsi Erzsébet Tudományegyetem bölcsész-képzésének vonatkozásairól.

S egy újabb téma Csáth Géza életműve, amelynek elmélyültebb tanulmányozására ugyancsak a magyar-jugoszláv kapcsolatok, egyetemi csere révén nyílt mód Újvidéken és Szabadkán. Csáth-kutatásaiból a kar Stúdia címmű kötetek legutóbbi száma között egy tanulmányt a tragikus sorsú magyar író világlképének elemzésével.

Gállos Orsolya

Kiállítás a Pécsi Galériában

A természet

„Egy ideges férfiú a réten / réten nélkül jó volna teljesen; / nézze meg hát, hogy miképpen éljen / (tulnyomórészt) réttelen.” (Morgenstern).

Ez az ideges férfiú jutott eszembe, amikor a Pécsi Galéria bejáratánál megpillantottam a kiállítás hirdető plakátját a némileg hivalkodó két nyelvű felirattal és az ismerős birkákkal, akik láthatólag nem véve tudomást helyzetük bizonytalanságáról, rendületlenül nyugalommal néznek a látogató szemébe. Nyilván nem ismerték a 60-as, 70-es évek népszerű sloganjeit a természet megismerhetőségéről, és azt a ma már mosolygatóan naiv kijelentést sem, ami szerint az „ember legyőzi a természetet”. Így később sem jöttem zavarba a környezetszennyezés mértékéről közzétett adatoktól vagy a természeti egyensúly felbomlásának tényétől, legfeljebb kedvenc eledelükéről állapíthatták meg némi keserűséggel, hogy az már nem a régi. A kiállítás látogatóját annál kíváncsibbá teszi ez az idilli kép. Ő ugyan már rég elszokott az idiltől. Többet hall a természeti katasztrófákról, a természeti anyagok, eljárások előnyeiről, és szinte vakon kezd hinni a

természet erejében — miután a saját erejében csodálódott.

Kíváncsian várjuk tehát, vajon mit jelent a nyolcvanas évek művésze számára a természet, miként jelöli meg az ember és a művészet természethez való viszonyát? Egységes feleletet nem várhatunk, hiszen nem létezik olyan normatív értékrend, amely ezt lehetővé tenné. A válasz sokféle és gyakori az idézet, a parafraíz. Így lesz sokszínű, egészében véve mégis kissé fakó, impulzus nélküli a kiállított anyag. Talán a kérdés érkezett rosszkor. Talán jobban foglalkoztatja most a művészeket az ember természete, a dolgok természete, saját természetük.

Kevés az olyan művész, mint Christo, aki ember és természet viszonyát definiálja, hitet téve a beavatkozás, átalakítóhatóság és egyszersmind az együttműködés lehetősége mellett. A svéd Verduijn másként határozza meg ezt a kapcsolatot: a „kép a képben” módszerrel vetít idillikus tájat kockás fűzetlapra, mellette a naturálsan megjelenített ecsettel, ezzel mintegy jelezve az emberi alkotás természetből való idegenségét.

Direkt, ironikus módon jelöli ezt a viszonyt — ember és természet viszonyát — Baranyas

András kifestített, bontásra előkészített disznó ábrázoló képén. A magyar kiállítókat általában az ironizáló hangvétel jellemzi: Kemény György Természetes táplálkozás, természetes öröklődés, Lengyel András Természetes rózsá, Böröcz András Megpróbáltam természetesen viselkedni a körülményektől függetlenül, fe Lugossy László Az összes magyar fákat imádom című munkáinak az irónia mellett az irodalmias elem is fontos része. El Kazovszkij képének címevel is a művész természethez való paradox viszonyát jelzi (Természet a tájképben).

Meglepően kevés viszont a drámai hangvételű alkotás, és ezek is főképp német alkotók művei. Az már a sors iróniája, hogy ezek közül a legerőteljesebb a magyar származású, Berlinben élő Lux Antal Die Natur ist Tod című lendületes, expresszív munkája. (Itt jegyezném meg, hogy célszerű lett volna a jobb megértés érdekében a képaláírásokon lefordítani a címet.)

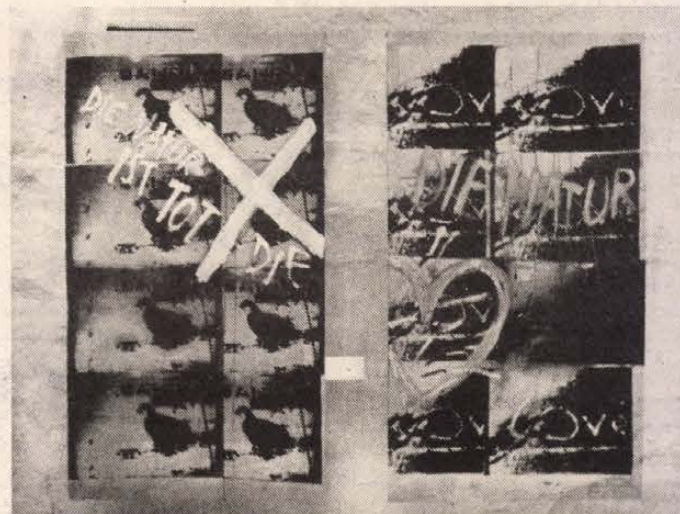
A csehszlovákiai Dezider Tóth vagy Michal Kern konceptuális fotóikon élő, közismert és érvényes szimbolikát alkalmaznak, ám nem sikerül mindent a jelentést gazdagító új kontextusba helyezniük, így

érdektelenek maradnak. A kiállított anyag jelentős vonulata a történelmi, sőt: művészettörténeti idézeteket kapcsolja a természet fogalmához. A francia Benhamou fotomontázsán Botticelli közismert Vénuszának lába látható, fölötte fekete négyzetben újszülött szíamí ikerképe. Így mintegy szembeállítja az emberi alkotás tökéletességét a természetj produkciók lehetséges tökéletlenségével. Szegő György képregényt idéző formában Rodin Gondolkodójának figuráját használja fel kevés leleménnyel.

Annál vonzóbb, keresetlenebb *ef Zámbo István* Kigyóra nyelvet öltő lánya, aki magától értetődő természetességgel játszadozik egy nyúlra tekeredett kigyóval. A lány meztelensége és az egymás felé forduló, azonos grimaszt mutató állati és emberi arc mintha lényegi azonosságunkat sejtetné. Kedves fricska ez mindazoknak, akik valaha is kételkedtek ebben az ősi közösségben.

Egészében véve sok kellemes élményben lesz része annak, aki ellátogat a Pécsi Galériába. Feltéve, ha nem vár túl sokat. Ellenkező esetben a történet, ami a bevezetőben említett ideges úrral is megessett: „Egy ideges férfiúnak jobb, ha feláll újból, és a réten helyett / azonnal más paradicsomokba / (példának okáért: el) siet.”

Kovács Orsolya

A „Természet” kiállítás

Fotó: Tóth László